

POSUDEK VEDOUCÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Vybrané otázky mezinárodního dědického práva

Tomáš Zahrada

Datum odevzdání práce: 12. března 2023

I. Aktuálnost tématu a náročnost tématu

Téma předkládané diplomové práce je sice voleno poměrně obecně, nicméně diplomant se po dohodě s vedoucí diplomové práce zaměřil na základní principy nařízení o dědictví, které je základním pramenem právní úpravy mezinárodního dědického práva v České republice. Vzhledem k praktické relevanci tohoto unijního nařízení a s ohledem na problémy, které jeho aplikace v praxi nadále působí, hodnotím diplomantem zvolené užší zaměření za aktuální, zajímavé a přínosné. K problematice sice existuje celá řada odborných publikací, převážně se však jedná o zahraniční zdroje. S ohledem na nezbytnost práce s cizojazyčnou literaturou hodnotím zpracování zvoleného tématu jako poměrně náročné.

II. Kritéria hodnocení práce

Cílem diplomové práce je dle autora zjistit, do jaké míry pravidla obsažená ve vybraných ustanoveních nařízení o dědictví poskytují osobám usilujícím o plánování dědictví, jistotu, že o dědictví bude po jejich smrti rozhodováno jimi předvídaným způsobem. Autor uvádí, že se ve své práci zabývá stručně vymezením základních principů, které vyplývají z ustanovení nařízení o dědictví s tím, že předmětná ustanovení podrobí kritickému přezkumu. Autor ve své práci vychází primárně z metody deskriptivní a analytické

Diplomová práce, která má celkem 45 stran textu, je rozdělena do 3 kapitol, úvodu a závěru. První kapitolu věnuje diplomant pramenům právní úpravy evropského dědického práva. Kapitola druhá je již věnována jednotlivým principům úpravy mezinárodního dědického práva, ze kterých vychází úprava nařízení o dědictví. Mezi tyto zásadní principy, kterým je věnována pozornost v kapitole druhé předkládané práce, řadí diplomant zásadu jednotného dědického statutu, zásadu souladu sudiště a rozhodného práva, zásadu koordinace právních řádů. Dalšímu principu, principu právní jistoty a předvídatelnosti, pak diplomant věnuje samostatnou kapitolu - kapitolu třetí. Výhrady mám k Úvodu práce, který ne zcela odráží obsah práce. Práce se věnuje podrobně principům nařízení o dědictví, nikoliv analýze jednotlivých ustanovení nařízení o dědictví ve vztahu k právní jistotě zůstavitele.

Práce je členěna logicky, obsahově na sebe jednotlivé kapitoly navazují. Je zpracována na dobré stylistické úrovni, psána srozumitelně, prakticky bez jazykových chyb a překlepů. Autor vychází jak z české, tak ze zahraniční odborné literatury, poznámkový aparát považuji za dostatečný. Diplomant si v seznamu zkratk sice zavádí zkratku „nařízení o dědictví“, kterou však v práci (zejména pak v Úvodu práce) vůbec nevyužívá, hovoří o „tzv. nařízení o dědictví“, o „nařízení č. 650/2012“, o „nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012“ (str. 1-2), zavedenou zkratku pak dále v textu dokonce zavádí (str. 5), což v odborném textu může působit zmatečně.

III. Případná další vyjádření k práci

Na str. 4 diplomant uvádí, že jako evropské dědické právo označujeme soubor právních norem upravujících soukromoprávní poměry ve vztahu k EU. Zde by bylo na místě přesnější vymezení.

Na str. 12 autor ve vztahu ke dvoustranným smlouvám o právní pomoci, které má ČR uzavřenou s jinými státy a jejichž výčet v práci uvádí, konstatuje, že se „omezují pouze na stanovení dědického statutu, práva rozhodného pro posouzení testovací způsobilosti, platnosti závěti a úpravu odúmrtní. S tímto nelze souhlasit.

Na str. 13 autor konstatuje, že právní úprava dědických poměrů obsažená v ZMPS byla nahrazena příslušnými ustanoveními nařízení o dědictví. Toto je třeba dále upřesnit. Respektive by se mohl autor vyjádřit k tomu, zda je možné, aby se ještě i za účinnosti nařízení o dědictví určilo rozhodné právo pro dědické poměry v souladu s § 76 ZMPS.

Na str. 17 a násl. se autor v souvislosti se zásadou souladu sudiště a rozhodného práva věnuje pravidlu pro založení mezinárodní příslušnosti v čl. 10 nařízení o dědictví. Uvádí, že toto ustanovení umožňuje, aby se na dědictví, které projednává český soud, aplikovalo jiné než české právo. Již však se nezamýšlí dále nad tím, zda by i v tomto případě byl případně soulad sudiště a rozhodného práva možný. Toto by diplomant měl doplnit v rámci obhajoby.

Na str. 20 autor uvádí, že úniková doložka je předmětem rozsáhlé kritiky, přičemž v pozn. pod čarou cituje jeden odborný článek. Takové konstatování by mělo být opřeno o výčet řady kritických statí, nikoliv jen jedné jediné. Ve vztahu k únikové doložce autor na následující straně uvádí, že úniková doložka představuje jednak možnost, jak se vyhnout aplikaci pravidla obsaženého v čl. 21 odst. 1, a jednak umožňuje přizpůsobit kolizní normu specifickým okolnostem konkrétního případu. Toto konstatování by měl autor vysvětlit. Únikové doložce je pak v práci věnována ještě jedna podkapitola – a to 3.5, což nepovažuji z hlediska obsahového hlediska za šťastné.

Zásadu koordinace právních řádů, které diplomant věnuje samostatnou podkapitolu 2.3 považuji za velmi obecnou, která platí v principu pro jakoukoli nadnárodní harmonizaci či unifikaci právních úpravy. Na str. 24 uvádí, že „nařízení o dědictví tak cílí na spolupráci nejen mezi členskými státy, ale o dosažení určité míry koordinace usiluje rovněž ve vztahu ke třetím státům. Není mi zcela jasné jak? Dále diplomant uvádí, že „za účelem předcházení komplikací spojených s možnou existencí souběžné příslušnosti k projednání dědictví jak členského, tak třetího státu (tj. aplikaci odlišného hmotného práva jakožto práva rozhodného pro dědictví či neuznání rozhodnutí jednoho státu ve druhém) upravuje nařízení o dědictví v čl. 30 tzv. zvláštní omezující pravidla týkající se či ovlivňující dědění v souvislosti s určitými aktivy a v čl. 34 zpětný odkaz. Toto by mohl blíže vysvětlit.

Na str. 31 autor uvádí v podkapitole věnované obvyklému pobytu jako příklad předpisu, ve kterém je obvyklý pobyt rovněž využit jako zásadní kritérium, nařízení Brusel II bis, aniž by zmínil, že toto nařízení již bylo nahrazeno nařízením Brusel IIter. Autor se v této podkapitole vyjadřuje kriticky k absenci legální definice obvyklého pobytu v nařízení o dědictví, jejíž začlenění by bylo jednodušší a vhodnější řešení. Bohužel ale autor sám návrh legální definice obvyklého pobytu neuvádí. Toto by mohl doplnit při obhajobě.

IV. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Viz výše.

Zejména by se autor mohl vyjádřit k výše uvedenému dotazu, zda je možné, aby se ještě i za účinnosti nařízení o dědictví určilo rozhodné právo pro dědické poměry v souladu s § 76 ZMPS.

Dále by měl zajímal autorův návrh legální definice obvyklého pobytu pro účely nařízení o dědictví. V Závěru práce autor uvádí, že by bylo vhodné, aby se k pojmu obvyklého pobytu zůstavitele vyjádřil i SDEU. Zde by bylo vhodné zmínit četnou dosavadní judikaturu SDEU k pojmu obvyklý pobyt pro účely jiných unijních nařízení z oblasti mezinárodního práva soukromého.

V závěru autor uvádí, že v práci byly analyzovány nedostatky, se kterými se nařízení o dědictví potýká a rozebrány možné způsoby jejich řešení. Dle mého názoru, práce sice upozorňuje na slabá místa nařízení o dědictví, ale jejich konkrétní řešení nenabízí.

V. Doporučení práce k obhajobě

Předloženou práci, i přes výše uvedené, je třeba práci hodnotit jako zcela způsobilou pro obhajobu. Diplomant prokázal schopnost samostatné práce a orientace ve zvolené problematice.

VI. Navržený klasifikační stupeň

Předběžně navrhuji klasifikační stupeň velmi dobře.

V Praze dne 17. 4. 2023

doc. JUDr. Mgr. Magdalena Pfeiffer, Ph.D.